

DELLUM estudiant a dalt (però el poble ribag. de Güel, no hi té res a veure, E. T. C. II, 96).

¹ *Narius NARICIS* > *narils*, *nuus NUBES* > *nuls*, *FORNAL* < *for nau* *FORNACEM*, *Traval* < *TRASWAD* etc.; fet fonètic paral·lel a *MALALT* < *malaut*, *GALTA* < *gauta*, *COLZE* < *coude*, *ASALT* < *azaut*, *galdir* < *gaudir*, *elra* < *HEURA*; *Altés*, abans *Autés* < *Aotese* (E. T. C. I, 88); *nèdol*, *llèmpol* etc. Principi fonètic inconcús, que Fouché es negava, parcialment, a acceptar, per un dels seus nombrosos prejudicis d'apriorista fonètic —però veg. *LleuresC*, 302, i cf. *EntreDL* I, notes a les pp. 137, 143 etc.—; per això va idear la falsa etim. *VAD-ALE* (que estranyament li accepta *AlcM*) refutada per tots els fets filològics i per la fonètica històrica seriosa. El nom propi de persona *Gual* vindria del germ. *WADALD*, segons Balari (*Orig.*, 542), ço que fa versemblant citant i testificant en docs. catalans les formes *Guadaldus* (a. 1057), *Guallus* (973) i *Guadallo* (1032, de fet comprovable en altres escriptures encara). Un mot *guadatum* o *quadatum* que Nicolau d'Olwer cita en dos docs. de St. Cugat de 978 i 979 (*Bull. Du C.*, 1927), i sobre el significat del qual no es pronuncia, no és impossible que s'hagi de relacionar (o identificar en part) amb aqueix nom propi; en tot cas no pot tenir res a veure amb el nostre *gual*, com sigui que en tots dos es parla de muntanya i cingle-res (*cingulos*); més fàcil és que només la grafia amb *q*-sigui correcta i que es tracti de la forma arcaica *còdal* (que he demostrat a *CÒDOL* com a forma originària d'aquest mot: potser la coneguda ultracorreció *co* > *qua*). —² «*Gual de riu*: riu que's pot passar a *gual* --- provar, sondar o explorar lo *gual* --- passà lo riu --- provat lo *gual* --- en aquest indret del riu --- mon cavall, avent perdut lo *gual*, m'ha salvat nadant --- en aquest endret, vos trobareu lo *gual*». Avui segueix viu en la nostra pagesia, almenys cap al NE.: aquests mots ni més ni menys, ens deia el masover del Colom de Roda quan passàvem el Ter a *gual* cap al monestir de Sant Pere de Caseres, l'any 1925. —³ La gent de Vidrà, que sovint passen el Ges' en aquesta forma, en deien un *pas-ample* (*El Pas Ample de Torrents* ---, 1953). Si no m'enganyo aqueix oblit es dona generalment en terra valenciana. En particular ho observo en el Xúquer, on sento molt *un báo* o *un baét*, a la Ribera Alta (crec pertot amb *b*-; tot i que, almenys els pobles de la vora dreta, han mantingut sempre la labiodental); a Antella tinc nota d'alguns amb nom propi *Bao (de) Rosca*, *Bao (de) La Fonteta* (1962): val a dir que el poble immediat aigües amunt, Tous, ja és xurro, proximitat pròpia per dissuadir-nos d'usar-ho com a indicati de mossarabisme. El que ja tindria més força en aquest sentit és que, en el terme fronter a la dreta del riu, a Sumacàrcer, poble que conserva el fonema *v*, hi ha la *Font de Baellos* no lluny del Xúquer.

Guala (ocell, mal), V. *guatlla*

+*GUALABRÚ* i +*ESEMBRÚ*, noms de colors de capes que apareixen en docs. nostres (parcialment llatins) dels Ss. XI-XII: «Dimitto ad priorem Sancti Cucuphati capam I de *gualabrundo*», doc. de 1149 del *Liber Antiquitatum* de la Seu de Barcelona (IV, 228, f° 89v); «Mando ut habeant pelliculas meas de gatos, cum capa de *golabrú*; et ad scriptore Oliba mea capa de presset», doc. de 1096 (MiretS, *BABL* VI, 388); «pelles I de chonils copertis de *gualabrú* nigre, et brisallo I de fustani», doc. de 1125 (*Cart.* de St. Cugat III, 74), una altra cita que he donat a *ALFANECS*, i d'altres que es llegeixen en els *Origenes* de Balari (p. 605 etc.).

E. Levy en el *PSW* (IV, 18b) i Rayn. VI, 26, donen dues cites d'oc. *galabrú(n)* en el S. XIII, i una de fr. ant. *galebrun*. Potser compost de *galo(n)* + *brun* amb dissimilació *o-u* > *a-u*, però esperaríem més aviat **galambrun*. Pensaríem també a partir de l'ètimon *GA(L)NARES* de *VANOVA* però caldria suposar no sols dissimilació *-N-N* > *l-n* sinó contaminació de *brun* per explicar la *v*.

Sembla, doncs, preferible deixar-se guiar pel contrast que forma amb *gualabrú* un nom de pell paral·lel: *esembru(n)*: «dimitto --- ad Sendredum unum superpellicium et capam *esembrun* et unum superlectum», a. 1099, *Cart.* de la Catedral d'Urgell (I, 144, f° 58.1). Tenen tot l'aire de compostos germànics, amb el segon element comú, fràncic *BRÜN*. *Esembrú* deu ser *ISARNBRÜN* (b-al. ant. *isarn*, a-al. ant. *isar(r)n*, ags. *ise(r)n* etc. 'ferro', cf. al. *eisenbraun-kalk* 'dolomita: calç carbonatada ferro magnèsifera'). *Gualabrú* pot ser **WALAHBRÜN*: d'a-al. ant. *Wal(a)h* 'romànic', anglosaxó *Wealh* 'celta', esc. ant. *Valir* 'romànic', 'cèltic'. *BRÜN* era 'bru, moreno, burell', però també havia significat 'de castor', 'd'ós', i es va aplicar especialment com a nom de color d'armes i vestimenta: ¹ cf. «dimitto Berbarido pellicia una de cunillis --- et capam unam *bruna*» en el mateix doc. citat de 1049. En conjunt, doncs, *esembrú* degué ser un color de capa entre bru i gris o ferrós, i *gualabrú* 'el bru que agrada a la gent romànica'; passat que *BRÜN* tingui aquí encara el valor de 'pell de castor', cf. *peles martrinas* 'pells de mart', que tant sovint surten també en els docs. de Balari i del *Cartulari* de St. Cugat.

¹ Cf. Ingerid Dal, «Germ. *brün* als Epitheton von Waffen», Oslo, 1937. Així mateix en St. Isidor de Sevilla.

Guala (ocell, mal), V. *guatlla* *Gualandart*, V. *gølundart* *Gualautó(ns)*, potser lectura incompleta per *galauetons* < *clavetons* (*CLAU*) *Guàlb(a)ra*, V. *cualbra* (*CUA ALBA*)

GUALDA, 'Reseda luteola', del germ. **WALDA* id., cf. neerl. mj. *woude*, avui *wou* (> al. *wau*), angl. mj. *wolde*, angl. *weld*. □ 1.ª doc.: 1288.

De l'etim. es tracta detingudament en el *DCEC* (GUALDA), article al qual remeto. En català trobem antigament la grafia incompleta *galda* o *gauda*: «tot fex de *galda* que sia cordat, 2 drs.», Puigcerdà, a. 1288;